

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Pesonen, H-M., Kesänen, J. & Hökkä, M. (2020). Palliatiivisen hoidon kehittäminen edellyttää ammattihenkilöiden osaamisen varmistamista. *Tutkiva hoitotyö*, vol 4, s. 36-38.

Puheenvuoro

Palliatiivisen hoidon kehittäminen edellyttää ammattihenkilöiden osaamisen varmistamista

Hyvä elämän loppuvaiheen hoito on ihmisoikeus. Palliatiivista hoitoa ei kuitenkaan ole maassamme alueellisesti yhdenvertaisesti saatavilla ja ammattihenkilöiden osaamisessa on puutteita. Palliatiivisen hoidon opetus ei ole riittävässä määrin toteutunut sosiaali- ja terveysalan perus- ja jatkokoulutuksissa. Opetuksen laajuudessa on eroja ja valtakunnallinen suositus opetuksen sisällöistä on puuttunut. Elämän loppuvaiheen hyvän hoidon toteutuminen edellyttää koulutuksen kehittämistä ja ammattihenkilöiden osaamisen varmistamista palliatiivisen hoidon kaikilla tasoilla.

Hanna-Mari Pesonen, sairaanhoitaja, TtT, yliopettaja, Centria-ammattikorkeakoulu, hanna-mari.pesonen@centria.fi

Jukka Kesänen, sairaanhoitaja, TtT, lehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu, jukka.kesanen@metropolia.fi

Minna Hökkä, sairaanhoitaja (YAMK), TtM, TtT-opiskelija, lehtori, EduPal-hankkeen projektipäällikkö, Kajaanin Ammattikorkeakoulu, minna.hokka@kamk.fi

Pesonen H-M, Kesänen J & Hökkä M. 2020. Palliatiivisen hoidon kehittäminen edellyttää ammattihenkilöiden osaamisen varmistamista. Tutkiva Hoitotyö 18(4), 36–38.

Palliatiivisen hoidon tavoitteena on parantumattomasti sairaiden tai henkeä uhkaavaa sairautta sairastavien potilaiden ja heidän läheistensä elämänlaadun parantaminen ja kärsimyksen lievittäminen. Palliatiivinen hoito on moniammatillista, aktiivista ja kokonaisvaltaista hoitoa, jossa huomioidaan potilaan ja hänen läheistensä fyysiset, psykososiaaliset ja eksistentiaaliset ulottuvuudet.

(WHO 2020.) Saattohoito on osa palliatiivista hoitoa ja ajoittuu elämän viimeisiin viikkoihin tai päiviin (Palliatiivinen hoito ja saattohoito: Käypä hoito -suositus 2019).

Suomessa palliatiivisen hoidon tasot on määritelty hoidon vaativuuden mukaan kolmiportaisesti. Perustason palvelua tarjoavat esimerkiksi kotihoidon ja kotisairaanhoidon yksiköt, tehostetun palveluasumisen yksiköt sekä muut ympärivuoro-

Palliatiivisen hoidon eri tasoilla vaadittavan osaamisen varmistamiseksi tarvitaan lisää tutkimustietoa paitsi koulutuksen nykytilasta ja osaamisvaatimuksista myös opettajien palliatiivisen hoidon pedagogisesta ja sisällöllisestä osaamisesta.

kautista hoitoa tarjoavat yksiköt ja vuodeosastot, joissa potilaita hoidetaan heidän elämänsä loppuun saakka. Erityistason palliatiivista hoitoa tarjotaan sairaanhoitopiirien ja alueiden palliatiiviseen hoitoon ja saattohoitoon erikoistuneissa yksiköissä, esimerkiksi palliatiivisella poliklinikalla, saattohoito-osastoilla tai saattohoitokodeissa. Vaativan erityistason palliatiivinen hoito toteutuu yliopistosairaaloiden eritysvastuualueilla. Palliatiivisen hoidon eri tasoilla tarvitaan erilaista osaamista. Kaikilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä tulisi kuitenkin olla palliatiivisen hoidon perusosaaminen. (STM 2017, STM 2019.)

Palliatiivisen hoidon ammattihenkilöiden osaamisen kehittäminen on ajankohtaista

Palliatiivisen hoidon ammattihenkilöiden osaamisen kehittäminen on ajankohtaista. Ammattihenkilöiden osaaminen ja riittävyys sosiaali- ja terveydenhuollon eri tasoilla ovat keskeisiä sekä potilaan että läheisten tarpeiden ja toiveiden mukaisen elämän viimeisten vaiheiden hoidon varmistamisessa (STM 2019). Potilaan tarpeisiin vastaavalla empaattisella ja myötätuntoisella kohtaamisella voidaan lievittää potilaan kärsimystä (Sinclair ym. 2017) ja vahvistaa hänen kokemustaan hyvästä elämän loppuvaiheen hoidosta (Black ym. 2018). Ammattihenkilöiden osaamista tulee vahvistaa sisällyttämällä palliatiivisen hoidon opetus sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutukseen, järjestämällä palliatiivisen hoidon erikoistumisopinnoita sekä henkilöstön perehdytyksellä, täydennyskoulutuksella ja työnohjauksella (STM 2019).

Palliatiivisen hoidon koulutuksen nykytila

Palliatiivisessa hoidossa tunnistettu ammattihenkilöiden osaamisvajae on yksi keskeinen haaste palvelujärjestelmän kehittämisessä (STM 2019). Sekä sairaanhoitajien että lääkäreiden peruskoulutuksessa on palliatiivisen hoidon opetuksessa määrällistä ja sisällöllistä vaihtelua (STM 2017). Lääketieteen peruskoulutuksessa palliatiivisen lääketieteen opetus toteutuu tiedekunnissa vaihtelevasti ja opetuksen määrissä on eroja (Lehto ym. 2019). Lääketieteen opiskelijoille tehdyn kyselyn mukaan opetus kattaa parhaiten kivun- ja muiden somaattisten oireiden hoidon, mutta heikoimmin psyykkisten oireiden sekä psykososiaalisten ja eksistentiaalisten tarpeiden sisältöalueet (Lehto ym. 2020a). Vastaava aineisto sairaanhoitajien peruskoulutuksen osalta on kerätty, mutta aineiston analysointi on kesken eivätkä tulokset ole vielä käytettävissä. Palliatiivisen hoidon osaaminen on sairaanhoitajien ydinosaamista

(Silén-Lipponen & Korhonen 2020), minkä vuoksi on tärkeää tuoda näkyväksi myös palliatiivisen hoitotyön koulutuksen nykytila.

Palliatiivisen hoidon keskeisiä osaamisalueita sekä hoitotyön että lääketieteen osalta ovat erilaisten potilasryhmien hoidon tarpeen tunnistaminen, omaisten ja potilaan kohtaaminen sekä vuorovaikutus, moniammatillinen yhteistyö, oirehoidon hallitseminen, eksistentiaalisen kärsimyksen lievittäminen, psykososiaalisen tuen antaminen sekä kulttuurinen ja eettinen osaamiseen (Hökkä ym. 2020b, Melender ym. 2020). Nämä osaamisalueet tulee sisällyttää sekä sairaanhoitajien että lääkäreiden peruskoulutukseen. Palliatiivisen hoidon eri tasoilla vaadittavan osaamisen varmistamiseksi tarvitaan lisää tutkimustietoa paitsi koulutuksen nykytilasta ja osaamisvaatimuksista myös opettajien palliatiivisen hoidon pedagogisesta ja sisällöllisestä osaamisesta. Palliatiivisen hoidon perus- ja jatkokoulutuksen kehittämisen tulisi toteutua tutkimusnäytöön perustuen.

Palliatiivisen hoidon osaamisen varmistaminen monialaisen hankkeen avulla

Yksi esimerkki palliatiivisen hoidon koulutuksen kehittämiseksi on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama EduPal-hanke (2018–2021), jonka tavoitteena on kehittää palliatiivisen hoitotyön ja lääketieteen perus- ja jatkokoulutus vastaamaan palliatiivisen hoidon kansallisia ja kansainvälisiä suosituksia. Hanke toteutetaan monialaisesti ja työelämälähtöisesti tutkimuksellisenä kehittämishankkeena ja sen toteuttajina ovat 15 sairaanhoitajakoulutusta toteuttavaa ammattikorkeakoulua ja kaikki viisi lääketieteen koulutusta toteuttavaa yliopistoa sekä yksi hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikkö. (Palliatiivisen koulutuksen kehittäminen 2020.)

EduPal-hankkeessa on tuotettu opetussuunnitelmasuosituksia sekä sairaanhoitajien (Hökkä & ym. 2020a) että lääketieteen peruskoulutukseen (Lehto ym. 2020b). Lisäksi hankkeessa on laadittu valtakunnallinen opetussuunnitelma palliatiivisen hoidon erikoistumiskoulutukseen sekä kehitetty ja pilotoitu palliatiivisen hoidon kliinisen asiantuntijan YAMK-koulutus. Hankkeessa suunnitellaan myös korkeakoulujen ja toisen asteen sosiaali- ja terveysalan opetus- ja ohjaustehtävissä toimiville palliatiivisen hoidon sisällöllistä ja pedagogista osaamista vahvistava verkkokoulutus. (Suikkala ym. 2019.) Kansallinen hanke on avannut mahdollisuuden myös kansainväliseen yhteistyöhön palliatiivisen hoidon koulutuksen kehit-

tämiseksi. EduPal-hankkeen myötä on Belgiassa käynnistynyt vastaava hanke EduPal Flanders.

Jatkossa on tärkeää seurata julkaistujen opetussuunnitelmasuosittelujen juurruttamista korkeakoulujen opetukseen. Olennaista on myös arvioida suositusten kehittämistarpeita. Palliativisen hoidon laadun varmistamiseksi tulee arvioida, millaisia lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia valtakunnallisesti yhtenäisillä suosituksilla on hoitotyön ja lääketieteen koulutukseen sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden palliativisen hoidon osaamiseen. Tulevaisuudessa yksi mahdollisuus palliativisen hoidon opetuksen, tutkimuksen ja kehittämisen tueksi on monitieteinen valtakunnallinen asiantuntijaverkosto, joka voi osaltaan edistää palliativisen hoidon tasalaatuisuutta.

Lähteet:

- Black A, McGlinchey T, Gambles M, Ellershaw J, Mayland CR. 2018. The 'lived experience' of palliative care patients in one acute hospital setting – a qualitative study. *BMC Palliative Care* 17, 91.
- Hökkä M, Lehto J, Joutsia K, Kallio S, Kiiski K, Kurunsaari M, Lifländer B, Lähdetniemi M, Matilainen I, Mikkonen H, Muurinen K, Pykäläinen T, Päälylyaho A, Sunikka T, Tohmola A, Turunen E, Väisänen I, Ylinen E-R, Öhberg I. 2020a. Palliativisen hoidon ja saattohoidon osaaminen sairaanhoitajan tutkinnossa: Suositus palliativisen hoidon ja saattohoidon opetussuunnitelmasta. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 140. Raportteja ja selvityksiä, Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-56-0> [luettu 11.11.2020]
- Hökkä M, Martins Pereira S, Pölkki T, Kyngäs H, Hernández-Marrero P. 2020b. Nursing competencies across different levels of palliative care provision: a systematic integrative review with thematic synthesis. *Palliative Medicine* 34(7), 851–870.
- Lehto JT, Hökkä M, Hirvonen O, Lamminmäki A, Rahko E, Saarto T. 2019. EduPal-hanke uudistaa palliativisen lääketieteen koulutusta. *Lääkäri-lehti* 74(19), 1215–1217.
- Lehto JT, Hökkä M, Lamminmäki A, Saarto T, Rahko E, Hirvonen O. 2020a. Palliativisen lääketieteen opetus kandidaattien arvioimana. *Lääkäri-lehti* 75(36), 1775–1787.
- Lehto J, Saarto T, Hirvonen O, Rahko E, Lamminmäki A, Alminoja A, Hökkä M. 2020b. Palliativisen lääketieteen perusopetus: Suositus opetussuunnitelmasta yliopistojen lääketieteellisissä tiedekunnissa. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1486-6> [luettu 11.11.2020]
- Melender H-L, Hökkä M, Saarto T, Lehto JT. 2020. The required competencies of physicians within palliative care from the perspectives of multi-professional expert groups: a qualitative study. *BMC Palliative Care* 19, 65.
- Palliativinen hoito ja saattohoito: Käypä hoito -suositus. 2019. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Palliativisen Lääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. www.käypähoito.fi [luettu 28.11.2020]
- Palliativisen koulutuksen kehittäminen 2020. www.palliativisenkoulutuksenkehittaminen.fi/ [luettu 11.11.2020]
- Silén-Lipponen M, Korhonen T. 2020. Osaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen sairaanhoitajakoulutuksessa – YleSHarvointi-hanke. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2020.
- Sinclair S, Beamer K, Hack TF, McClement S, Raffin Bouchal S, Chochinov HM, Hagen NA. 2017. Sympathy, empathy, and compassion: A grounded theory study of palliative care patients' understandings, experiences, and preferences. *Palliative Medicine* 31(5), 437-447.
- STM 2017. Palliativisen hoidon ja saattohoidon järjestäminen. Työryhmän suositus osaamis- ja laatuksiteereistä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmälle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:44.
- STM 2019. Suositus palliativisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa. Palliativisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti.
- Suikkala A, Kaakinen P, Melender H-L, Mäenpää P, Pesonen H-M, Prest A, Salin S, Tohmola A, Vihelä M, Hökkä M. 2019. Tutkimusta, kehittämistä ja innovaatioita monialaisena verkostoyhteistyönä EduPal-hankkeessa. Dialogi, Diak Puheenvuoro-julkaisusarja. <https://dialogi diak.fi/2019/11/27/tutkimusta-kehittamista-ja-innovaatioita-monialaisena-verkostoyhteistyona-edupal-hankkeessa/> [luettu 11.11.2020]
- WHO 2020. Palliative Care. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/palliative-care> [luettu 24.11.2020]